

Oliver Twist (1948),
de David Lean

A Touch of Class: classes socials i cinema a la Gran Bretanya

Suspens, fantasies i emocions: la música de Bernard Herrmann

Elizabeth Taylor, l'última estrella

El film del mes

► A Touch of Class: classes socials i cinema a la Gran Bretanya

Com a entitat encarregada de la preservació, restauració i difusió del patrimoni filmic de Catalunya, des de fa dècades la Filmoteca col·labora amb les filмотeques i arxius que fan aquesta mateixa funció arreu del món (agrupades en la FIAF, Federació Internacional d'Arxius de Films). Un d'aquests organismes, i dels primers en data de creació i en importància, és el British Film Institute. Fruit dels lligams amb aquesta entitat, i per celebrar el seu 75è aniversari –que es va commemorar el 2010–, ara us oferim el cicle *A Touch of Class: classes socials i cinema a la Gran Bretanya*, comissariat per Josephine Botting, llicenciada en cinema i amb un màster en films espanyols de terror. Botting, que serà a la sala el dia 13 per presentar el cicle, treballa a l'Arxiu Nacional del BFI des de 1998. *A Touch of Class* revisa 29 llargmetratges, filmats entre 1927 i 2010, que tracten des de diferents perspectives un tema recurrent en el cinema britànic: el sistema de classes i la lluita social. Per cortesia del BFI, bfi.org.uk

El 2010 es va commemorar el 75è aniversari de l'Arxiu Nacional del British Film Institute (BFI), guardià del llegat cinematogràfic britànic, i que compta amb la col·lecció de pel·lícules més gran de Gran Bretanya. L'Arxiu es va fundar l'any 1935 com a part del recentment establert British Film Institute, i va ser un dels primers del món. El seu objectiu era la promoció del cinema com a eina educativa, però també va començar a fomentar l'apreciació del cinema com a forma d'art, un concepte encara bastant radical en aquella època. El primer comissari d'allò que aleshores s'anomenava la «*Film Library*» (Biblioteca Cinematogràfica) va ser Ernest Lindgren, que va desenvolupar molts dels patrons que avui encara s'utilitzen a l'hora d'arxivar cinema.

L'Arxiu allotja metratge de tota mena, des de llargmetratges fins a documentals passant per dibuixos animats, i també té la missió de gravar treballs televisius per tal de fer-los accessibles. Com a celebració del seu aniversari, oferim una selecció de pel·lícules que

tracten un tema britànic per excel·lència: el sistema de classes. Els britànics sempre han estat obsessionats amb la classe; no tant per la qüestió de les diferències econòmiques, tot i que n'és un element, sinó més aviat com una qüestió de naixement i educació que conforma un element primordial a l'hora de percebre la manera de ser de la societat britànica, tant des de fora del país com des de dins.

Tradicions com ara «la corbata de la universitat» (representativa de l'estatus dels exalumnes de les universitats de renom) o el nepotisme (no es tracta d'allò que saps sinó de qui coneixes) continuen sent claus a l'hora d'assolir l'èxit a la societat britànica. El caràcter britànic, amb la seva tibantor i la seva reserva, és un estereotip no gaire allunyat de la realitat. Les normes d'etiqueta i del joc net o expressions com «no és pas criqueta» (que s'utilitza quan algun acte o conducta es considera poc honorable o injusta) reflecteixen que la fixació britànica amb el llinatge encara continua gaudint de bona salut.

Mentre els reis, les reines i els nobles formen part de la història britànica, l'aristocràcia encara és part de la societat actual. El parlament britànic continua dividit en dues càmeres: la dels Comuns i la dels Lords. Tot i que avui els títols nobiliaris es poden concedir a polítics de totes les classes en comptes de ser hereditaris, els títols ancestrals sí passen de generació en generació. I l'entusiasme que envolta el casament reial d'enguany il·lustra fins a quin punt persisteix la fascinació generada per la pompa i el fast de la monarquia.

Des dels primers temps del cinema britànic, la classe ha estat un tema freqüent. Malgrat l'efecte democratitzador de la Primera Guerra Mundial, les pel·lícules dels anys vint i trenta mostraven en bona mesura una obsessió pels elements benestants de la societat que representaven. Moltes pel·lícules es basaven en obres teatrals d'èxit, escrites generalment per les classes altes educades i que reflectien les seves maneres de viure i les seves preocupacions. Els personatges de classe obrera sovint s'usaven com a contrapunt còmic i poques vegades adquirien papers substancials o de veritable profunditat. Certs historiadors del cinema mantenen que aquesta fou la raó per la qual les pel·lícules de Hollywood es van fer molt més populars al Regne Unit, perquè presentaven una societat més igualitària que resultava més atractiva per a la classe obrera que, al cap i a la fi, conformava la major part del públic.

Amb l'arribada del so, als personatges protagonistes poques vegades se'ls sentia parlar amb accents propis

Love on the Dole (1941), de John Baxter

de la classe obrera o regionals; la «pronunciació rebudada», també coneguda com «BBC English» («l'anglès de la BBC»), era la parla requerida i estandaritzada per a tots els actors i presentadors. Una de les primeres pel·lícules en què es van poder sentir accents regionals va ser *LOVE ON THE DOLE* (1941). El director d'aquella pel·lícula, John Baxter, és una figura important pel que fa a la classe dins el cinema britànic; una de les principals temàtiques de la seva obra va ser la presentació de la classe obrera i mostrar com la pobresa dels barris baixos ofegava les persones però unia les comunitats.

La Segona Guerra Mundial va significar la unió de gent de totes les classes en l'esforç bèl·lic. En un primer moment, el govern va tancar les sales d'exhibició, però ràpidament es va adonar que el cinema podia tenir un paper important a l'hora d'unir la nació i va demanar als estudis que fessin la seva aportació i que mostressin la cara positiva del país i la seva gent. En la postguerra, l'alliberament de les tasques domèstiques proporcionat a les dones durant el conflicte va significar el final de les minyones per a les classes alta i mitjana. El cinema va reflectir tot això, i títols com ara *IT ALWAYS RAINS ON SUNDAY* (1947) van demostrar que les dones anhelaven quelcom més que una llar i una família.

Fins a finals dels anys cinquanta, el realisme social («*kitchen sink dramas*») va ser el primer intent perllongat de representar les classes menys afavorides a la pantalla. Va proporcionar un espai per explorar els problemes de classe, un tema que va continuar al llarg de la primera dècada socialment igualitària de debò a la història britànica: la dels anys seixanta. Ken Loach va recollir el testimoni de John Baxter a l'hora de defensar la classe obrera i els problemes socials als quals havia de fer front. El pas següent va ser trencar el control creatiu exercit per

les classes benestants i trobar un lloc per a la resta de classes en el procés de producció cinematogràfica. *BRONCO BULLFROG* (1969) n'és un exemple perfecte, tot i que excepcional. Malgrat que el seu director va ser Barney Platts-Mills, un home de bona família, aquest va cedir gran part del control al grup d'adolescents de la classe treballadora que en va escriure el guió, basat en les seves pròpies experiències a l'empobriment East End londinenc.

Avui, el sistema de classes encara és un tema de debat polític a la Gran Bretanya. Una enquesta recent va revelar que la majoria de la població del Regne Unit es considera de classe mitjana, una definició que, per tant, cobreix un ampli espectre social. Avui rebutgen el terme «classe alta» fins i tot els qui han estat educats a escoles privades i aca-

Millions Like Us (1943), de Frank Launder i Sidney Gilliat

ben els seus estudis a universitats tan elitistes com Oxford o Cambridge. Tots els partits polítics també busquen distanciar-se d'aquesta etiqueta.

Es continua parlant molt de la manca d'igualtat a la societat britànica i dels obstacles que es presenten quan algú vol millorar-hi el seu estatus. El cinema britànic reflecteix aquesta obsessió per la classe. D'una banda, les pel·lícules d'època celebren la singular relació que el país té amb el seu passat, mentre que pel·lícules com ara *NEDS* se centren en el costat més gris i dur de la vida a la Gran Bretanya per a aquells que no tenen privilegis ni possibles.

Josephine Botting, Comissària de Ficcio, Arxiu Nacional del BFI ▶

▶ Suspens, fantasies i emocions: la música de Bernard Herrmann

Pocs compositors han contribuït tant a la història del cinema com l'americà Bernard Herrmann (1911-1975), de qui ara la Filmoteca commemora el centenari amb un cicle que inclou fins a 12 de les pel·lícules en què va col·laborar, a més del documental *Music for the Movies: Bernard Herrmann* (1992). Agraïments: Sitges. Festival Internacional de Cinema Fantàstic de Catalunya, Svenska Filminstitutet – Cinemateket.

Herrmann va ser un músic complet, un compositor que va escriure partitures per a orquestres, per a la televisió, per a la ràdio i per al teatre. Sens dubte, però, se'l recorda sobretot per les seves obres per al cinema. Amb més de 40 bandes sonores, Herrmann va enriquir l'obra de cineastes com Orson Welles, Alfred Hitchcock, François Truffaut i Martin Scorsese, per citar només alguns dels seus «socis» creatius.

Des del seu primer film, *CITIZEN KANE*, a l'últim, *TAXI DRIVER*, Herrmann va ser un mestre de l'evocació dels matisos psicològics i de la tensió dramàtica. Els seus patrons rítmics, sovint obsessius i monotònals, confereixen a la seva obra una peculiar qualitat hipnòtica; el seu particular ús de la paleta orquestral, amb combinacions instrumentals insòlites per a l'època en la qual va treballar, sempre serveix per accentuar les necessitats dramàtiques dels films en què s'insereix. La seva és una música emocional, una música que s'emmiralla en les passions –les més fosques, les més intenses, les més romàntiques– i

que sovint accentua la deriva emocional, el vaivé psicològic dels personatges. I és que Herrmann, a diferència d'alguns dels coetanis de la seva generació –una generació daurada, amb compositors com Franz Waxman, Max Steiner o Miklós Rózsa– mai no va compondre *leitmotifs*, «motius» específics destinats a ser un mer comentari dels personatges o de l'acció que es desenvolupava a la pantalla. Al contrari: la seva intenció sempre va ser, tal com ell mateix va dir «investir una determinada escena amb terror, grandesa, alegria o tristesa... impulsar la narrativa endavant o fer-la més lenta, aturar-la».

Potser per això, el seu terreny de treball més fèrtil van ser els *thrillers* (*PSYCHO*, *VERTIGO*, *NORTH BY NORTHWEST* o la mateixa *TAXI DRIVER*) i el gènere fantàstic i la ciència ficció, on va excel·lir en la seva col·laboració amb Ray Harryhausen i en clàssics com *THE DAY THE EARTH STOOD STILL*, *FAHRENHEIT 451* i *JOURNEY TO THE CENTER OF THE EARTH*. La seva intensa música també es va poder sentir a films de gènere romàntic com *JANE EYRE*, *THE GHOST AND MRS. MUIR* –l'*score* preferit pel compositor– i finalment, *OBSESSION*.

De cops, els mèrits artístics de Herrmann van quedar enfosquits per la seva personalitat. Herrmann era, com la seva música, un home apassionat, impacient, amb canvis sobtats d'humor. El seu caràcter, juntament amb una defensa aferrissada de la seva obra, li va generar molts problemes amb diversos dels directors amb qui va treballar. Són històriques les ruptures amb Welles –perquè va fer editar la partitura de *THE MAGNIFICENT AMBERSONS*–

El fantasma y la señora Muir, la banda sonora predilecta de Bernard Herrmann

i amb Hitchcock, després d'una discussió sobre l'*score* de *TORN CURTAIN*.

Cap al final de la seva vida, amb el desmantellament del sistema d'estudis de Hollywood i la seva fama de persona difícil, un Herrmann deprimat va mudar-se a Anglaterra, decidit a no compondre més. Però un seguit de directors joves que l'admiraven van recuperar-lo per al cinema. Per a Martin Scorsese, Brian De Palma, Larry Cohen i François Truffaut, Bernard Herrmann era un lligam amb el cinema clàssic, i tots van comptar amb ell per a les seves primeres pel·lícules. Herrmann va morir, de fet, un dia després d'acabar les sessions de gravació de la banda sonora de *TAXI DRIVER*. Segurament, un final feliç per a algú que va dedicar gran part de la seva carrera a la música cinematogràfica. ▶

▶ Elizabeth Taylor, l'última estrella

Elizabeth Taylor va morir el 27 de març. Ara la Filmoteca programa tres films que inclouen algunes de les seves millors interpretacions: *Un lugar en el sol* (George Stevens, 1951); *La gata sobre la teulada de zinc calenta* (Richard Brooks, 1958) i *Qui té por de Virginia Woolf?* (Mike Nichols, 1966). Els podreu veure entre el 6 i el 12 de juny. Agraïments: Filmoteca Española.

«Aqui descansa l'Elizabeth. Odiava que li diguessin Liz. Però va viure». Aquest era l'epitafi que la pròpia Taylor hauria volgut, tal com va confessar en una de les darreres entrevistes que va concedir. Va viure, moltíssim: al llarg de 79 anys, la gata no només ho va ser sobre la teulada de zinc, sinó també a l'hora d'esprèmer les seves set vides reglamentàries.

Nascuda el 1932 a la localitat londinenca de Hampstead, filla d'una actriu retirada, Elizabeth Rosemond Taylor va ser producte de l'obsessió de la seva mare per fer-la triomfar. Acabava de fer nou anys quan un executiu de la Universal li va oferir el seu primer contracte per aparèixer a *THERE'S ONE BORN EVERY MINUTE* (Harold Young, 1942). Però els executius de la productora no van quedar satisfets i van rebutjar continuar comptant amb ella.

L'incansable treball de la seva mare va dur la petita Elizabeth a la Metro Goldwyn Mayer: dos films de la saga *LASSIE* i *NATIONAL VELVET* (Clarence Brown, 1944) van suposar el primer punt d'inflexió en la seva incipient carrera. «Els meus pares es van assegurar que la meua infància transcorregués

Elizabeth Taylor i Richard Burton a *Qui té por de Virginia Woolf?*

amb nens normals. No vaig començar a voler ser actriu fins a *PLACE IN THE SUN*» (George Stevens, 1951).

A aquest drama esplèndid, inici de la seva amistat amb Montgomery Clift, va arribar-hi després de formar part de *LITTLE WOMEN* (Mervyn LeRoy, 1949), *FATHER OF THE BRIDE* (Vincenzo Minnelli, 1951) i la seva seqüela, *FATHER'S LITTLE DIVIDEND* (Vincenzo Minnelli, 1951). Clift va ser el primer dels turmentats amics amb qui se li va atribuir una relació que mai va existir.

La seva atafegada vida sentimental la va marcar quan, tot just mort el seu tercer marit, el productor Mike Todd, ella es va refugiar a casa dels seus amics Debbie Reynolds i Eddie Fischer, per acabar reconvertida de «vídua

d'Amèrica» a «destructora de famílies» quan el cantant va abandonar la seva dona per la Taylor. L'escàndol va ser majúscul, però això no va afectar la seva carrera, en ple auge. De fet, l'èxit de *CAT ON A HOT TIN ROOF* (Richard Brooks, 1958), l'estrena de la qual va coincidir amb l'escàndol, van fer de la Taylor la intèrpret més taquillera del moment.

Però l'afició a generar xafareries es va mantenir sempre: per la seva addicció als vestits i les joies i pels explosius matrimonis amb Richard Burton, que els van convertir en la parella més tempestuosa del Hollywood dels 60 i 70. Els seus camins es van creuar al set de *CLEOPATRA* (Joseph L. Mankiewicz, 1962). Van trencar el 1974, al cap de deu anys de casats, i van tornar a intentar-ho el 1975 per signar un segon i definitiu divorci el 1976. Van formar, a més, una estimulant parella artística: van interpretar junts 11 pel·lícules.

Taylor va guanyar dos Oscars: el primer, per *BUTTERFIELD 8* (Daniel Mann, 1960), i el segon, per *WHO'S AFRAID OF VIRGINIA WOOLF?* (Mike Nichols, 1966).

Estrella superlativa, es va anar transformant, refent-se amb el pas del temps. I és que l'ocàs vital de la Taylor la va acostar a desenes de causes nobles. «Avui sóc molt diferent a la criatura d'aquells anys. Sóc diferent i sovint em sento espantosament feliç i, sobretot, més autèntica, més humana. Aquesta ha estat una conquesta fantàstica».

Luis Gasca (Fotogramas, núm. 125, maig de 2011) ▶

▶ El film del mes

***El cuarto mandamiento* (1942), la segona pel·lícula filmada per Orson Welles, és el film del mes de juny. També és una de les bandes sonores més conegudes de Bernard Herrmann. Aquesta quinzena gaudireu de 3 oportunitats per veure aquesta fosca història d'amors impossibles i vincles familiars intensíssims. ▶**

Proper programa: La guerra civil espanyola. Homenatge a Domènec Font. *A Touch of Class*: classes socials i cinema a la Gran Bretanya. Suspens, fantasies i emocions: la música de Bernard Herrmann. Nit de l'orgull gai. Gamelab. El film del mes. El documental del mes.

DILLUNS 6

17:30

El film del mes:

The Magnificent Ambersons / El cuarto mandamiento

Orson Welles, 1942. Int.: Joseph Cotten, Dolores Costello, Agnes Moorehead, Tim Holt, Anne Baxter, Ray Collins, Erskine Sanford. EUA. VOSE. 88'

Una història penetrant i agredolça amb amors impossibles, vincles familiars intensos, decadència aristocràtica i canvis d'època. El segon llargmetratge de Welles és sovint considerat millor que *Ciudadà Kane*. En qualsevol cas, és una altra de les obres mestres de Welles, perfectament fotografiada per Stanley Cortez, amb una banda sonora prodigiosa de Bernard Herrmann i uns intèrprets en estat de gràcia.

Repeticions els dies 10 i 11.

19:30

Sessió especial

Projecció restringida als socis amb carnet de lliure circulació, més un acompanyant.

22:00

Elizabeth Taylor, l'última estrella:

A Place in the Sun / Un lugar en el sol
George Stevens, 1951. Int.: Elizabeth Taylor, Montgomery Clift, Shelley Winters, Anne Revere, Keefe Brasselle. EUA. VOSE. 122'

Quan és a punt de casar-se amb una jove hereva d'una gran fortuna, el promès rep la notícia que la seva antiga companya n'espera un fill. Des d'aquest moment, el seu pla consistirà a eliminar-la. El film és l'adaptació de la novel·la *An American Tragedy*, de Theodore Dreiser, ja portada al cinema per Josef Von Sternberg als anys 30. El film va representar el primer paper important d'Elizabeth Taylor, l'arrencada de la seva carrera de «monstre sagrat del cinema», i també l'inici d'una gran amistat amb el seu company de repartiment Montgomery Clift.

Repetició el dia 7.

DIMARTS 7

17:30

Suspens, fantasies i emocions: la música de Bernard Herrmann:

The Ghost and Mrs. Muir / El fantasma y la señora Muir

Joseph L. Mankiewicz, 1947. Int.: Gene Tierney, Rex Harrison, George Sanders, Edna Best, Vanessa Brown. EUA. VOSE. 104'

Una noia vídua comença una nova vida en una casa solitària però habitada pel fantasma del capità del vaixell que hi visqué i morí anys enrere. De mica en mica s'estableix entre els dos personatges una relació que passa de l'hostilitat a l'amor. Bernard Herrmann considera aquest film el seu treball predilecte. Una banda sonora poètica, única i altament personal, que remarca tant els aspectes fantàstics de la història com els romàntics. «El més gòtic i melancòlic dels compositors cinematogràfics va evocar el mar amb un motiu misteriós i trist de sonoritats impressionistes i un dels seus grans temes lírics per als dos amants, que brilla especialment en la seva darrera trobada» (Diego Vega).

Repetició el dia 9.

19:30

Elizabeth Taylor, l'última estrella:

A Place in the Sun / Un lugar en el sol
George Stevens, 1951. Int.: Elizabeth Taylor, Montgomery Clift, Shelley Winters, Anne Revere, Keefe Brasselle. EUA. VOSE. 122'

Vegeu el comentari del dia 6.

22:00

Suspens, fantasies i emocions: la música de Bernard Herrmann:

Jane Eyre / Jane Eyre

Robert Stevenson, 1944. Int.: Orson Welles, Joan Fontaine, Margaret O'Brien, Peggy Ann Garner, John Sutton. EUA. VOSE. 97'

És una adaptació de la novel·la de Charlotte Brontë feta per Aldous Huxley. La història de la nena òrfena que, ja de gran, és enviada a fer d'institutriu d'una altra nena, filla d'una família rica, fou dirigida per Stevenson tot i que Orson Welles va deixar la seva empremta inconfusible en la producció. «*Jane Eyre* compta amb una de les bandes sonores més acurades de l'actualitat. Herrmann mostra una afuada comprensió de les relacions psicològiques entre drama i música, particularment entre l'estat d'ànim i el

timbre orquestral, i això és un factor determinant per convertir la banda sonora en un treball excepcional» (Paul Bowles). Estrenada amb el títol d'*Alma rebelde*.

Repetició el dia 9.

DIMECRES 8

17:30

Suspens, fantasies i emocions: la música de Bernard Herrmann:

Anna and the King of Siam / Anna i el rei de Siam

John Cromwell, 1946. Int.: Rex Harrison, Irene Dunne, Linda Darnell, Lee J. Cobb, Gale Sondergaard, Mikhail Rasumny. EUA. VOSE. 128'

És la primera versió adaptada a la pantalla gran del *best-seller* de Margaret Landon inspirat en la història real d'Anna Leonowens, una vídua britànica de 33 anys contractada l'any 1862 pel rei de Siam (l'actual Tailàndia) per educar les dones del seu harem i els seus 67 fills. Posteriorment se n'han fet nombroses versions, entre les quals hi ha un musical a Broadway, de Rodgers i Hammerstein, i fins a tres films més, el darrer amb Jodie Foster. Bernard Herrmann fou nominat a l'Oscar per aquesta banda sonora lírica en què els violins són l'instrument principal. «La música està basada en autèntics fragments melòdics i escales de Siam. He intentat obtenir el so de la música oriental amb els nostres instruments. La música no vol ser un comentari sobre el drama o el seu homòleg emocional, sinó que vaig intentar que servís com a paisatge musical» (Bernard Herrmann).

Repetició el dia 12.

20:00

Suspens, fantasies i emocions: la música de Bernard Herrmann:

The Day the Earth Stood Still / Ultimátum a la Tierra

Robert Wise, 1951. Int.: Michael Rennie, Patricia Neal, Sam Jaffe, Hugh Marlowe, Lock Martin. EUA. VOSE. 90'

No estem sols a l'Univers. Els habitants d'altres planetes ens vigilen, perquè el nostre comportament—especialment pel que fa a les guerres i el control de les armes nuclears—no és del tot ortodox i comporta un risc que podria trencar l'equilibri de l'espai. Per això ens envien un portaveu amb un ajudant, el robot Gort, per fer-nos una seriosa advertència: si els fem pujar la mosca al nas, hauran de prendre mesures dràstiques. Un clàssic de la ciència-ficció que va trencar amb la tradició que sostenia que tot allò que venia de fora era dolent. La banda sonora de Herrmann fou tota una fita ja que anticipava l'era de la música electrònica amb una instrumentació insòlita per a violins i baixos elèctrics, dos *theremins* elèctrics, quatre pianos, quatre arpes i una estranya secció amb 30 instruments de metall força peculiars.

Repetició el dia 13.

22:00

Suspens, fantasies i emocions: la música de Bernard Herrmann:

Garden of Evil / El jardín del diablo

Henry Hathaway, 1954. Int.: Gary Cooper, Susan Hayward, Richard Widmark, Hugh Marlowe, Cameron Mitchell. EUA. VOSE. 100'

Un *western* artesanal—que manleva més d'una línia argumental de *Treasure of the Sierra Madre*—sobre l'expedició per rescatar un home atrapat en una mina que obliga el grup d'aventurers a passar per territori indi. Hathaway treu un gran partit del format *cinemascope* i, no cal dir-ho, els actors estan a l'altura—entre ells, un Gary Cooper de qui ara s'han commemorat els 50 anys de la seva mort. Per a Herrmann, el film va ser la primera oportunitat de treballar en un *western*. El compositor va escriure la banda sonora per a una gran orquestra amb l'objectiu de transmetre la sensació de viatge èpic que Hathaway pretenia.

Repetició el dia 10.

DIJOUS 9

17:30

Elizabeth Taylor, l'última estrella:

Who's Afraid of Virginia Woolf? / Qui té por de Virginia Woolf?

Mike Nichols, 1966. Int.: Elizabeth Taylor, Richard Burton, George Segal, Sandy Dennis. EUA. VOSE. 131'

Dos matrimonis passen una vetllada junts. Hi ha alcohol, baralles i tot el catàleg de frustracions que pot amagar una relació de parella.

Interpretada pel binomi Taylor-Burton, hom es podia preguntar on era la separació entre la realitat i la ficció. Aquesta adaptació de la peça teatral d'Edward Albee va donar a Elizabeth Taylor el segon Oscar de la seva carrera (el primer fou per *Una mujer marcada*), un premi amb què també van ser guardonats el director de fotografia Haskell Wexler, l'actriu de repartiment Sandy Dennis i els responsables de la direcció artística i el vestuari.

Repetició el dia 10.

20:00

Suspens, fantasies i emocions: la música de Bernard Herrmann:

Jane Eyre / Jane Eyre

Robert Stevenson, 1944. Int.: Orson Welles, Joan Fontaine, Margaret O'Brien, Peggy Ann Garner, John Sutton. EUA. VOSE. 97'

Vegeu el comentari del dia 7.

22:00

Suspens, fantasies i emocions: la música de Bernard Herrmann:

The Ghost and Mrs. Muir / El fantasma y la señora Muir

Joseph L. Mankiewicz, 1947. Int.: Gene Tierney, Rex Harrison, George Sanders, Edna Best, Vanessa Brown. EUA. VOSE. 104'

Vegeu el comentari del dia 7.

DIVENDRES 10

17:30

Suspens, fantasies i emocions: la música de Bernard Herrmann:

Garden of Evil / El jardín del diablo

Henry Hathaway, 1954. Int.: Gary Cooper, Susan Hayward, Richard Widmark, Hugh Marlowe, Cameron Mitchell. EUA. VOSE. 100'

Vegeu el comentari del dia 8.

19:30

Elizabeth Taylor, l'última estrella:

Who's Afraid of Virginia Woolf? / Qui té por de Virginia Woolf?

Mike Nichols, 1966. Int.: Elizabeth Taylor, Richard Burton, George Segal, Sandy Dennis. EUA. VOSE. 131'

Vegeu el comentari del dia 9.

22:00

El film del mes:

The Magnificent Ambersons / El cuarto mandamiento

Orson Welles, 1942. Int.: Joseph Cotten, Dolores Costello, Agnes Moorehead, Tim Holt, Anne Baxter, Ray Collins, Erskine Sanford. EUA. VOSE. 88'

Vegeu el comentari del dia 6.

DISSABTE 11

17:30

Suspens, fantasies i emocions: la música de Bernard Herrmann:

North by Northwest / Con la muerte en los talones

Alfred Hitchcock, 1959. Int.: Cary Grant, Eva Marie Saint, James Mason, Jessie Royce Landis, Leo G. Carroll, Martin Landau. EUA. VOSE. 136'

Una perillosa banda d'agents comunistes confon un enfeinat home de negocis amb un agent de l'espionatge americà. El problema és que l'agent, en realitat, no existeix, però al govern americà li convé mantenir l'equívoc. Hitchcock desplega aquí tota la seva mestria visual i ens ofereixerà un compendi perfecte de tots els seus «falsos culpables». Bernard Herrmann va compondre per al film una obertura, dos temes i unes variacions sobre el tema de l'obertura. Com era habitual en els seus treballs, la música no és un simple acompanyament de les imatges, sinó que introdueix o anticipa continguts narratius rellevants, a més de contribuir a la creació de climes dramàtics i subratllar esdeveniments. Herrmann també combina el silenci i el so sàviament, com a la famosa escena de l'avió, en què el suspens augmenta gradualment gràcies a l'increment del volum del so del motor en un paisatge silenciós.

Repetició el dia 14.

20:00

El film del mes:

The Magnificent Ambersons / El cuarto mandamiento

Orson Welles, 1942. Int.: Joseph Cotten, Dolores Costello, Agnes Moorehead, Tim Holt,

Anne Baxter, Ray Collins, Erskine Sanford. EUA. VOSE. 88'

Vegeu el comentari del dia 6.

22:00

Elizabeth Taylor, l'última estrella:

Cat on a Hot Tin Roof / La gata sobre la teulada de zinc calenta

Richard Brooks, 1958. Int.: Elizabeth Taylor, Paul Newman, Burl Ives, Jack Carson, Judith Anderson, Madeleine Sherwood. EUA. VOSE. 108'

Melodrama de gran tensió sexual consolidat amb un dels films icònics del setè art. Després que George Cukor rebutgés dirigir-lo film perquè la censura d'aleshores no li permetia parlar de l'homosexualitat del protagonista, Brooks va assumir-ne la direcció i va exigir per a Elizabeth Taylor—a qui anteriorment havia dirigit a *The Last Time I Saw Paris*—el rol de Maggie, «la gata», un paper que a la seva pell esdevindria antològic. «Pocs dramaturgs moderns han estat capaços de projectar amb tanta eficàcia la violència de la vida moderna i les grans fractures de la societat [...] Tragèdies com les que desfan les vides de la Maggy, en Brick, l'Skipper i en Big Daddy continuaran sent la història secreta d'aquest país, el taló d'Aquil·les de la seva prosperitat i la seva força» (Mario Vargas Llosa).

Repetició el dia 12.

DIUMENGE 12

17:30

Sessió infantil / Suspens, fantasies i emocions: la música de Bernard Herrmann:

Jason and the Argonauts / Jasón y los argonautas

Don Chaffey, 1963. Int.: Todd Armstrong, Nancy Kovack, Gary Raymond, Laurence Naismith. Gran Bretanya. VOSE. 104'

Una de les obres mestres de Ray Harryhausen, el geni del procés d'animació anomenat *Dynamation* o fotografia pla rere pla amb ninots. Poques vegades una llegenda grega s'ha adaptat al cinema amb tant d'encert. Bernard Herrmann potencia el caràcter èpic i fabulós del relat amb una banda sonora superbà basada, de nou, en un enginyós corol·lari orquestral: una gran compenetració d'instruments de metall, de vent i de percussió (prescindint dels de corda) per tal de ressaltar l'aspecte militar i la sensació de poder que desprèn el film.

Repetició el dia 16.

19:15

Elizabeth Taylor, l'última estrella:

Cat on a Hot Tin Roof / La gata sobre la teulada de zinc calenta

Richard Brooks, 1958. Int.: Elizabeth Taylor, Paul Newman, Burl Ives, Jack Carson, Judith Anderson, Madeleine Sherwood. EUA. VOSE. 108'

Vegeu el comentari del dia 11.

21:45

Suspens, fantasies i emocions: la música de Bernard Herrmann:

Anna and the King of Siam / Anna i el rei de Siam

John Cromwell, 1946. Int.: Rex Harrison, Irene Dunne, Linda Darnell, Lee J. Cobb, Gale Sondergaard. EUA. VOSE. 128'

Vegeu el comentari del dia 8.

DILLUNS 13

17:30

Suspens, fantasies i emocions: la música de Bernard Herrmann:

The Day the Earth Stood Still / Ultimátum a la Tierra

Robert Wise, 1951. Int.: Michael Rennie, Patricia Neal, Sam Jaffe, Hugh Marlowe, Lock Martin. EUA. VOSE. 90'

Vegeu el comentari del dia 8.

19:15

A Touch of Class: classes socials i cinema a la Gran Bretanya:

Millions Like Us / Milions com nosaltres

Sidney Gilliat, Frank Launder, 1943. Int.: Patricia Roc, Gordon Jackson, Anne Crawford, Basil Radford. Gran Bretanya. VOSE. 103'

La Cèlia és una treballadora d'una fàbrica d'avions que en plena Segona Guerra Mundial s'enamora d'un soldat aviador. Narrada amb

calidesa, humor i contenció, és una de les evocacions més convincents d'aquella etapa històrica. La senzillesa de la seva posada en escena i de les seves actuacions li aporten un realisme molt més creïble que no pas el d'altres exemples de cinema propagandístic, potser pel fet que es va rodar en el moment més àlgid de la guerra, quan tot l'equip tècnic i artístic vivien molt de prop el conflicte. El film es va reestrenar el 1947, un cop acabada la guerra, i va ser tot un èxit de taquilla, en gran part perquè retratava un fenomen propi de les grans crisis: l'ensorrament de les barres socials i la desaparició de les divisions de classe.

Repetició el dia 16.

Amb la presència de Josephine Botting.

22:00

Suspens, fantasies i emocions: la música de Bernard Herrmann:

Psycho / Psicosis

Alfred Hitchcock, 1960. Int.: Anthony Perkins, Janet Leigh, Vera Miles, John Gavin, Martin Balsam, John McIntire. EUA. VOSE. 109'

Un dels grans films mítics de la història del cinema. Hitchcock va jugar amb el destí de la protagonista com mai abans s'havia fet i el film va suposar la irrupció del cinema de terror despulat d'elements fantàstics i científics. «La construcció d'aquesta pel·lícula és la meua experiència més apassionant de joc amb el públic» (Alfred Hitchcock). El film també compta amb la banda sonora més famosa de Herrmann, gràcies sobretot a l'emblemàtica escena de la dutxa, on utilitza els violins a mode d'un crit angioxiós. «La posada en escena i, sobretot, l'existència o no dels diàlegs, depenia de la planificació de la música. A l'escena de la dutxa, la música va convertir en interminable una situació que només durava quaranta-cinc segons» (Alfred Hitchcock).

Repetició el dia 17.

DIMARTS 14

17:30

Suspens, fantasies i emocions: la música de Bernard Herrmann:

The Seventh Voyage of Sinbad / Simbad y la princesa

Nathan Juran, 1958. Int.: Kerwin Mathews, Kathryn Grant, Torin Thatcher, Richard Eyer, Alec Mango. EUA. VOSE. 88'

La màgia dels efectes especials de Ray Harryhausen, amb música memorable de Bernard Herrmann, apareix en aquesta obra mestra de la fantasia oriental. «Vaig treballar amb una orquestra d'una mida convencional, augmentada amb una secció de percussió gran, per caracteritzar les diverses criatures amb combinacions inusitades d'instruments i per compondre motius per a totes les accions i papers importants. Penso que vaig ser capaç de desenvolupar la pel·lícula sencera en un encaix d'innocència mística» (Bernard Herrmann).

19:30

A Touch of Class: classes socials i cinema a la Gran Bretanya:

Hindle Wakes / Hindle Wakes

Maurice Elvey, 1927. Int.: Estelle Brody, John Stuart, Norman McKinnel, Marie Ault. Gran Bretanya. Muda amb rètols en català. 120'

Una treballadora té una aventura amb el fill del seu patró i es queda prenyada. El film, ambientat a la ciutat obrera de Hindle, Lancashire, durant la celebració de la setmana festiva de *Wakes*, adapta una obra teatral que Stanley Houghton va escriure el 1912, i que s'avançava al seu temps per l'enfocament feminista de la història. És un melodrama clàssic molt característic de l'escola de cinema de Manchester, rodada amb profusió de mitjans i amb una càmera que recorre de manera destra llocs emblemàtics de la ciutat.

Repetició el dia 15.

Amb l'acompanyament musical del mestre Joan Pineda.

21:45

Suspens, fantasies i emocions: la música de Bernard Herrmann:

North by Northwest / Con la muerte en los talones

Alfred Hitchcock, 1959. Int.: Cary Grant, Eva Marie Saint, James Mason, Jessie Royce Landis, Leo G. Carroll, Martin Landau. EUA. VOSE. 136'

Vegeu el comentari del dia 11.

DIMECRES 15

17:30

Suspens, fantasies i emocions: la música de Bernard Herrmann:

Vertigo / Vértigo

Alfred Hitchcock, 1958. Int.: James Stewart, Kim Novak, Barbara Bel Geddes, Henry Jones, Tom Helmore. EUA. VOSE. 129'

Intensa, tràgica i, sobretot, bellíssima història d'amor que esdevé una recerca desesperada de la persona estimada, fins i tot entre els morts, com deia el títol en castellà d'aquesta obra mestra indiscutible. «Herrmann s'enfrontava de nou a la història d'una obsessió amorosa que queda clara des del mateix preludi musical dels títols de crèdit del film. Per a la seqüència culminant, que confirma que la Madelaine torna d'entre els morts, Hitchcock va dir al compositor que no hi hauria diàlegs «només les imatges i tu». Així que Herrmann va preparar el seu particular deliri d'amor, portant fins al paroxisme el tema romàntic de la banda sonora, heretat de *Tristany i Isolda* de Richard Wagner, i convertint aquest moment de *Vértigo* en una de les seqüències més impressionants de la història del cinema» (Diego Vega).

Repetició el dia 19.

20:00

A Touch of Class: classes socials i cinema a la Gran Bretanya:

Love on the Dole / Amor en la misèria

John Baxter, 1941. Int.: Deborah Kerr, Clifford Evans, George Carney, Mary Merrill, Geoffrey Hibbert. Gran Bretanya. VOSC. 94'

Filmada a Lancashire, al nord d'Anglaterra, narra la història d'una família sense recursos durant els anys de depressió econòmica. La Sally està enamorada d'en Clifford, però quan ell perd la feina refusa casar-s'hi amb només el subsidi d'atur. Més tard ell és assassinat en una manifestació contra la precarietat laboral i la Sally es casa amb un vell corredor d'apostes que no estima per aconseguir una feina per al seu pare i el seu germà. Malgrat la serietat d'aquest retrat realista —amb una fotografia tintada en sèpia que captura l'atmosfera de la misèria de les famílies colpejades per la pobresa—, els guionistes introdueixen oportuns tocs d'humor que potencien l'emotivitat d'aquest film genuïnament britànic.

Repetició el dia 16.

22:00

A Touch of Class: classes socials i cinema a la Gran Bretanya:

Hindle Wakes / Hindle Wakes

Maurice Elvey, 1927. Int.: Estelle Brody, John Stuart, Norman McKinnel, Marie Ault. Gran Bretanya. Muda amb rètols en català. 120'

Vegeu el comentari del dia 14.

Amb l'acompanyament musical del mestre Joan Pineda.

DIJOURS 16

17:30

A Touch of Class: classes socials i cinema a la Gran Bretanya:

Love on the Dole / Amor en la misèria

John Baxter, 1941. Int.: Deborah Kerr, Clifford Evans, George Carney, Mary Merrill, Geoffrey Hibbert. Gran Bretanya. VOSC. 94'

Veure el comentari del dia 15.

19:30

Suspens, fantasies i emocions: la música de Bernard Herrmann:

Jason and the Argonauts / Jasón y los argonautas

Don Chaffey, 1963. Int.: Todd Armstrong, Nancy Kovack, Gary Raymond, Laurence Naismith. Gran Bretanya. VOSE. 104'

Veure el comentari del dia 12.

22:00

A Touch of Class: classes socials i cinema a la Gran Bretanya:

Millions Like Us / Millions com nosaltres

Sidney Gilliat, Frank Launder, 1943. Int.: Patricia Roc, Gordon Jackson, Anne Crawford, Basil Radford. Gran Bretanya. VOSC. 103'

Veure el comentari del dia 13.

DIVENDRES 17

17:30

Suspens, fantasies i emocions: la música de Bernard Herrmann:

Psycho / Psicosis

Alfred Hitchcock, 1960. Int.: Anthony Perkins, Janet Leigh, Vera Miles, John Gavin, Martin Balsam, John McIntire. EUA. VOSE. 109'

Vegeu el comentari del dia 13.

19:30

A Touch of Class: classes socials i cinema a la Gran Bretanya:

It Always Rains on Sunday / Els diumenges sempre plou

Robert Hamer, 1947. Int.: Googie Withers, Jack Warner, John McCallum, Edwards Chapman, Susan Shaw. Gran Bretanya. VOSC. 92'

Quan s'escapa de la presó, en Tommy es presenta a casa de la Rose, el seu antic amor. Tot i conviure amb el seu marit i les seves fillastres, la Rose l'acull d'amagat. Abans de realitzar *Ocho sentencias de muerte*, Robert Hamer —el poeta de la desil·lusió del cinema britànic— va dirigir aquest retrat realista de la classe treballadora durant la postguerra i de les aspiracions de les dones més enllà de les preocupacions quotidianes de la llar. «Tot i que eclipsada per films posteriors, *It Always Rains on Sunday* és un magnífic film, que va ser precursor de la nova escola realista» (Ivan Butler).

Repetició el dia 20.

21:45

A Touch of Class: classes socials i cinema a la Gran Bretanya:

Oliver Twist / Oliver Twist

Roman Polanski, 2005. Int.: Barney Clark, Ben Kingsley, Jeremy Swift, Ian McNeice, Richard Durden. Gran Bretanya. VOSE. 130'

Polanski manté l'exuberància dels personatges i l'humor de la novel·la original de Dickens, fet que converteix aquesta adaptació plena de suspens, vitalitat i drama en un conte intrigant on el bé lluita contra el mal. És un film cru, emotiu i molt respectuós amb la font literària, que inclou molts paral·lelismes amb la dura infància del cineasta. A partir dels gravats del segle XIX de Gustave Doré i dels dibuixos de l'alemany Scharff, el film recrea magníficament un Londres en plena expansió, quan molta gent arribava a l'urbs des del camp i després es trobava sense mitjans per sobreviure. «Sobretot he volgut fer un conte per a un públic jove, per als meus propis fills, però sense por de plasmar el costat més inquietant de la novel·la» (Roman Polanski).

Repetició el dia 18.

DISSABTE 18

17:30

A Touch of Class: classes socials i cinema a la Gran Bretanya:

Oliver Twist / Oliver Twist

David Lean, 1948. Int.: Robert Newton, Alec Guinness, John Howard Davies, Kay Walsh, Francis L. Sullivan. Gran Bretanya. VOSE. 116'

Adaptació de la novel·la homònima de Charles Dickens en què es relaten les aventures d'un noi orfe a l'Anglaterra del segle XIX. Un film emmarcat en la política de «prestigi» establerta per la *Rank Organisation* als anys 40 i que es considera l'exemple tipus de l'adaptació cinematogràfica d'una obra literària. Per la seva

absoluta fidelitat a les il·lustracions infantils, ombrívols i amenaçadors, continua sent el film de referència d'entre tots els que s'han realitzat d'aquesta obra.

Repetició el dia 22.

19:45

A Touch of Class: classes socials i cinema a la Gran Bretanya:

Oliver Twist / Oliver Twist

Roman Polanski, 2005. Int.: Barney Clark, Ben Kingsley, Jeremy Swift, Ian McNeice, Richard Durden. Gran Bretanya. VOSE. 130'

Vegeu el comentari del dia 17.

22:00

Suspens, fantasies i emocions: la música de Bernard Herrmann:

Obsession / Obsessió

Brian De Palma, 1976. Int.: Cliff Robertson, Genevieve Bujold, John Lithgow, Wanda Blackman, Patrick McNamara. EUA. VOSC. 98'

De Palma era un admirador absolut de Hitchcock, i de la mà d'un guió escrit per Paul Schrader, ho va posar en evidència en aquest film deutor de *Vértigo*. San Francisco deixa pas a les no menys fascinants Nova Orleans i Florència, mentre la majestuosa partitura de Herrmann ho envolta tot. «*Obsession* s'ha convertit, amb els anys, en una de les partitures més belles i misterioses de la carrera de l'autor, en què l'orquestra, el cor i l'orgue construeixen a partir dels sons de l'obertura i el vals elegiac de les primeres seqüències una atmosfera onírica i gòtica, bonica i impossible. En definitiva, una germana de sang de *Vértigo*, molt més rica en matisos i en la capacitat de suggerir que la seva famosa predecessora» (Diego Vega). Estrenada amb el títol de *Fascinación*.

Repetició el dia 22.

DIUMENGE 19

17:30

Sessió infantil:

La gabbianella e il gatto / Història d'una gavina (i del gat que li va ensenyar a volar)

Enzo D'Alò, 1998. Itàlia. VC. 83'

Una gavina emmetzinada per una taca de petroli, just abans de morir, confia el seu ou al gat Zorbas i li fa prometre que no se'l cruspirà, que en tindrà cura fins que s'obri i que ensenyarà a volar la petita gavina. Aquesta història de l'escriptor xilè Luis Sepúlveda és una fàula sobre la tolerància i el respecte de les diferències.

19:30

Suspens, fantasies i emocions: la música de Bernard Herrmann:

Vertigo / Vértigo

Alfred Hitchcock, 1958. Int.: James Stewart, Kim Novak, Barbara Bel Geddes, Henry Jones, Tom Helmore. EUA. VOSE. 129'

Vegeu el comentari del dia 15.

22:00

Suspens, fantasies i emocions: la música de Bernard Herrmann:

Fahrenheit 451 / Fahrenheit 451

François Truffaut, 1966. Int.: Oskar Werner, Julie Christie, Cyril Cusack, Anton Diffring, Jeremy Spencer. Gran Bretanya. VOSE. 112'

Truffaut va fer una declaració explícita del seu amor per la literatura quan va adaptar aquesta fàula futurista basada en la novel·la de Ray Bradbury en què els llibres són considerats objectes perillosos per a la societat i, per tant, han de ser eliminats. És magnífica la banda sonora de Bernard Herrmann, especialment el fragment que correspon al desenllaç final. «Una melodia de gran bellesa per a cordes, a la qual s'uneix en els seus darrers compassos una munió d'arpes. Les imatges asèptiques de Truffaut es converteixen en una explosió de lirisme que s'apodera de tota la pantalla. El director va reconèixer que Herrmann va ajudar a humanitzar el seu film —fred i distant—, mentre que Bradbury assegurava que cada vegada que contemplava l'escena final li queien les llàgrimes» (Diego Vega).

Repetició el dia 24.

VO. Versió original - VC. Versió catalana - VE. Versió espanyola - VOSC. Versió original amb subtítols en català - VOSE. Versió original amb subtítols en espanyol - SD. Sense diàleg. Subtítolatge electrònic: SAVINEN. Preus: **Entrada:** 3 €. **Entrada reduïda** (aturats, jubilats, carnet jove, títols de família nombrosa o monoparental, Xarxa de Biblioteques Públiques + Convenis institucionals): 2 €. Club Super3: entrada gratuïta pel titular del carnet i reduïda per a l'acompanyant. **Abonaments:** 20 sessions: 40 €. Carnet Lliure circulació: 90 € (vàlid per un any natural). Les durades que s'indiquen són aproximades.

Sessions Aula de Cinema: Entrada preferent per a alumnes de centres concertats, fins a 10 minuts abans de començar la sessió. **Projeccions:** Cinema Aquitània. Avinguda Sarrí, 33. 08029 Barcelona - Telèfon 93 410 75 90 - Metro: Hospital Clínic (L5) - Autobusos: 6, 7, 15, 27, 32, 33, 34, 41, 54, 59, 63, 66, 67, 68, N3. **Oficines i Biblioteca:** Portal de Santa Madrona 6-8. 08001 Barcelona. Tel. 93 316 27 80. **Arxiu - Gran Via de les Corts Catalanes, 184.** 08038 Barcelona. Telèfon: 93 298 82 60. filoteca.cultura@gencat.cat